

Број: 03-02.3-27-342-3/15
Источно Сарајево, 09.03.2016. године

BAS УПУТСТВО
о преузимању међународних и европских
стандарда и других докумената који нису
стандарди

САДРЖАЈ

Увод.....	3
1. Подручје примјене	3
2. Упућивање на друге документе	4
3. Термини и дефиниције	4
4. Степени усаглашености	8
5. Методе преузимања међународних и европских стандарда	10
6. Укључивање и обиљежавање техничких одступања и редакцијских измјена у BAS стандард	15
7. Укључивање и обиљежавање међународних и европских амандмана и техничких корекција у BAS стандарду	15
8. Упућивање на међународне и европске стандарде и друге нормативне документе у BAS стандарду	16
9. Означавање и датирање BAS стандарда који су преузети међународни или европски стандарди.....	16
10. Означавање степена усаглашености	17
11. Преузимање других докумената међународних и европских организација за стандардизацију	20
12. Завршне одредбе	20
Додатак А (нормативан) Глаголски облици – употреба глаголских облика	21

Izdanje	I	II	III	IV	V	VI
Датум	2009-05-05	2016-03-09				

На основу члана 61. став 2. Закона о управи („Службени гласник БиХ“, бр. 32/02 и 102/09), члана 9. став 2. Закона о оснивању Института за стандардизацију Босне и Херцеговине („Службени Гласник БиХ“, број 44/04), а у вези са чланом 6. став 1. тачке а) и е) Закона о стандардизацији Босне и Херцеговине („Службени Гласник БиХ“, број 19/01), директор Института за стандардизацију Босне и Херцеговине доноси:

BAS УПУТСТВО

о преузимању међународних и европских стандарда и других докумената који нису стандарди

Увод

Међународна организација за стандардизацију *ISO (International Organization for Standardization)*, Међународна комисија за електротехнику *IEC (International Electrotechnical Commission)*, Европски комитет за стандардизацију *CEN (European Committee for Standardization)* и Европски комитет за стандардизацију у електротехници *CENELEC (European Committee for Electrotechnical Standardization)* доносе стандарде који су важна основа за уклањање техничких баријера у трговини. Да би стандарди остварили ову улогу, државне организације за стандарде раде на усаглашавању својих стандарда с одговарајућим међународним и европским стандардима или одговарајућим методама преузимају међународне и европске стандарде на државном нивоу.

Битно је омогућити кориснику стандарда да одмах уочи степен усаглашености и евентуална техничка одступања у државном стандарду у односу на одговарајући преузети стандард, било да се ради о коришћењу самог стандарда или прегледу стандарда, каталога или других медија за претраживање.

Стање стандардизације у Босни и Херцеговини, а и постојећа пракса у развоју националних стандардизација у другим земљама, упућује на потребу преузимања међународних и европских стандарда у државни систем стандардизације.

BAS U 8.5-04 за преузимање међународних или европских стандарда и других докумената који нису стандарди треба да омогући правилан приступ у остваривању тог задатка.

Ово упутство урађено је на основу докумената међународних и европских организација за стандардизацију:

- *ISO/IEC Guide 21-1:2005, Regional or national adoption Standards and other International Deliverables – Part 1: Adoption of International Standards,*
- *ISO/IEC Guide 21-2:2005, Regional or national adoption Standards and other International Deliverables – Part 2: Adoption of International deliverables other than International Standards,*
- *CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2: Common rules for standardization work:2013,*
- *CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 3: Rules for the structure and drafting of CEN/CENELEC Publications:2011, (ISO/IEC Directives - Part 2:2011, MOD),*
- *BAS EN 45020:2009, Стандардизација и сродне дјелатности - Опћи рјечник (EN 45020:2006, IDT; ISO/IEC Guide 2:2004, IDT).*

1. Подручје примјене

1.1 *BAS U 8.5-04* примјењује се при преузимању међународних или европских стандарда и других докумената у систем босанскохерцеговачке стандардизације.

1.2 BAS U 8.5-04 утврђује:

а) методе преузимања међународних или европских стандарда и других докумената и означавање међународних или европских стандарда и других докумената који су преузети у систем босанскохерцеговачке стандардизације,

б) степене усаглашености босанскохерцеговачких стандарда (у даљем тексту: *BAS* стандарда), с преузетим међународним или европским стандардима и начин њиховог означавања,

ц) начин обавјештавања о одступањима и обилжежавање одступања у *BAS* стандарду, да би се обезбиједило брзо препознавање било којег одступања у односу на преузети стандард.

2. Упућивање на друге документе

Одредбе докумената на које ово упутство упућује важе као одредбе овог упутства.

Наведена издања важе у вријеме објављивања овог упутства, а кад се оно примјењује користе се најновија издања ниже наведених докумената:

- *BAS U 8.5-01:2016, Упутство о означавању и регистровању докумената босанскохерцеговачке стандардизације,*
- *BAS U 8.5-02:2016, Упутство о структури и обликовању босанскохерцеговачких стандарда и других докумената доступних јавности,*
- *BAS U 8.5-03:2016, Упутство за припремање, доношење и објављивање BAS стандарда и других докумената босанскохерцеговачке стандардизације,*
- *BAS U 8.5-05:2016, Упутство о означавању и регистровању тијела за припрему докумената босанскохерцеговачке стандардизације.*

3. Термини и дефиниције

3.1

стандард

документ за општу вишекратну употребу, донесен **консензусом** и одобрен од признатог тијела, који садржи правила, смјернице или карактеристике мјере или њихове резултате и има за циљ постизање оптималног степена уређености у датом контексту

НАПОМЕНА Стандарди се морају темељити на провјереним научним, технолошким и искуственим резултатима, а циљ им је досезање оптималног напретка заједнице.

(BAS EN 45020:2009, дефиниција 3.2)

3.2

међународни стандард

стандард, доступан јавности, који је усвојила међународна организација за стандардизацију/ стандарде

(BAS EN 45020:2009, дефиниција 3.2.1.1)

3.3

регионални стандард

стандард, доступан јавности, који је усвојила нека регионална организација за стандардизацију/ стандарде

(BAS EN 45020:2009, дефиниција 3.2.1.2)

3.4

европски стандард

стандард који је прихватио *CEN/CENELEC* и који се обавезно мора спровести као идентични национални стандард те се морају повући сви њему конфликтни национални стандарди

НАПОМЕНА Термин „хармонизовани – усаглашени стандард” термин је који се користи у контексту директива новог приступа „*New Approach*” - види тачку 4.2 „*Guide to implementation of directives based on the New Approach and the Global Approach*”, издање 2000.

(*CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013*, дефиниција 2.5)

3.5

хармонизовани документ (*HD*)

документ о усаглашавању

CENELEC стандард који се обавезно мора примијенити на националном нивоу, барем објављивањем његовог назива и броја *HD* те се морају повући сви конфликтни национални стандарди

(*CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013*, дефиниција 2.9)

3.6

технички извјештај (*TR*)

документ који садржи податке различитих врста публикованих у стандардима или техничким спецификацијама

(*ISO/IEC Directives – Part 2:2011*;
CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013)

3.7

државни стандард

национални стандард

стандард, доступан јавности, који је усвојило државно тијело за стандарде

НАПОМЕНА Термин „државни стандард” и дефиниција преузети су из Закона о стандардизацији БиХ (Члан 2., Службени гласник БиХ број 19/01), а еквивалентни су термину „национални стандард” који се користи у свим документима међународне или европске стандардизације и као такав преузет је у *BAS EN 45020:2009*.

3.8

нормативни документ

документ који утврђује правила, смјернице или карактеристике за мјере или њихове резултате

(*BAS EN 45020:2009*, тачка 3.1)

3.9

техничка спецификација (*TS*)

документ који је преузет, а који би можда у будућности могао бити предмет стандарда, али за који се тренутно:

- не може добити потребна подршка да се одобри као стандард,
- постоји сумња о томе је ли постигнут консензус,
- предмет се још увијек технички развија, или
- постоји други разлог који не дозвољава да се одмах објави као стандард

НАПОМЕНА Техничка спецификација не смије бити у супротности с неким постојећим стандардом.

(*CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013*, дефиниција 2.6)

3.10

јавно доступна спецификација (*PAS*)

документ који је публиковао *ISO/IEC* као одговор на хитну тржишну потребу, представљајући:

- консензус у организацији изван *ISO* или *IEC*, или
- консензус стручњака у радној групи

НАПОМЕНА 1 Јавно доступна спецификација не смије бити у супротности с неким постојећим стандардом.

НАПОМЕНА 2 Дозвољено је постојање више јавно доступних спецификација за исти предмет.

(ISO/IEC Directives - Part 2:2011, дефиниција 3.7)

НАПОМЕНА 3 У CEN/CENELEC-у не постоје јавно доступне спецификације.

3.11

CEN/CENELEC радни споразум (CWA)

CEN/CENELEC споразум припремљен на радионици који представља консензус до којег су дошли наведени појединци и организације одговорни за његов садржај

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, дефиниција 2.10)

НАПОМЕНА У ISO/IEC постоји упоредиви документ, IWA.

3.12

корекција

уклањање штампарских, језичких и сличних погрешака из објављеног текста неког нормативног документа

3.13

амандман

промјена, додавање или изостављање одређених дијелова из садржаја неког нормативног документа

3.14

водич

упутство

документ који даје правила, оријентацију, савјете и препоруке у вези са стандардизацијом

3.15

преузимање

(међународног стандарда као регионалног или националног стандарда), објављивање националног **нормативног документа** утемељеног на одговарајућем **међународном стандарду** или потврда да тај међународни стандард има исти статус као и национални нормативни документ, с тим да се означе сва одступања од тог међународног стандарда

НАПОМЕНА 1 Понекад се термин „усвајање” употребљава умјесто термина „преузимање”.

НАПОМЕНА 2 Преузето из BAS EN 45020:2009, 10.1.

НАПОМЕНА 3 За услове преузимања међународног стандарда као регионалног или националног стандарда види 4.1 и 4.2 овог упутства.

3.16

усаглашавање (националних стандарда)

хармонизовање (националних стандарда)

спречавање или елиминисање разлика у техничком садржају стандарда који има исто подручје примјене, посебно оних разлика које могу изазвати баријере у трговини

НАПОМЕНА Усаглашавање ових стандарда омогућава да буде остварено да се производи, кад су произведени према националном стандарду једне земље, могу сматрати усаглашеним, без модификација, са стандардима других земаља и обрнуто.

3.17

редакцијске измјене

(међународног стандарда у регионалном или националном стандарду) дозвољене измјене које не мијењају технички садржај стандарда

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, дефиниција 3.7).

НАПОМЕНА За дозвољене редакцијске измјене види 4.2.1 б) овог упутства.

3.18

измјена у начину изражавања

замјена једне ријечи или фразе у регионалном или националном стандарду синонимима, како би се одсликао језик регије или земље која преузима овај међународни стандард, кад се преузима међународни стандард на једном од службених језика

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, дефиниција 3.9)

3.19

структура

(стандарда) одређена тачкама, подтачкама, параграфима (став), табелама, сликама, додацима

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, дефиниција 3.10)

3.20

техничко одступање

(од међународног стандарда у регионалном или националном стандарду) било која разлика између техничког садржаја међународног стандарда и техничког садржаја регионалног и националног стандарда

(ISO/IEC Guide 21-1:2005, дефиниција 3.8)

3.21

посебни национални услов

национална карактеристика или пракса која се не може промијенити чак ни у дужем периоду, нпр., због климатских услова, услова за уземљење електричних уређаја

НАПОМЕНА Ако он утиче на усаглашавање, саставни је дио *EN* стандарда (и *HD*-а за *CENELEC*).

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, дефиниција 2.15)

3.22

национално одступање

модификација, допуна или изостављање дијела садржаја *EN* стандарда (и *HD*-а за *CENELEC*) урађени у националном стандарду с истим подручјем примјене као и *EN* стандард (и *HD*-а за *CENELEC*)

НАПОМЕНА Национално одступање не чини дио *EN* стандарда (ни *HD*-а за *CENELEC*).

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, дефиниција 2.16)

3.23

А-одступање

национално одступање од европског стандарда (и *HD* за *CENELEC*) проузроковано прописима чија је измјена у датом времену изван надлежности националног члана *CEN/CENELEC*

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, дефиниција 2.17)

3.24

Б-одступање

национално одступање од документа за усаглашавање (*HD*) због посебних техничких захтјева који су дозвољени за одређено прелазно вријеме

(CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013, дефиниција 2.18)

3.25

заједничка модификација

заједничко одступање

промјена, допуна или брисање из садржаја изворног документа који је одобрио *CEN/CENELEC* и који је тако постао дио *EN*-а (и *HD*-а за *CENELEC*)

(*CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013*, дефиниција 2.14)

3.26

конфликтни национални стандард

национални стандард који се односи на исто подручје примјене као *EN* (и *HD* за *CENELEC*) који садржи захтјеве супротне захтјевима *EN*-а (и *HD* за *CENELEC*)

(*CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 2:2013*, дефиниција 2.13)

3.27

„принцип узајамности” („принцип *vice versa*”)

све што је прихватљиво према условима међународног стандарда биће прихватљиво и према условима регионалног или националног стандарда и обрнуто, због чега све што је усаглашено с међународним стандардом значи да је усаглашено и с регионалним и националним стандардом

(*ISO/IEC Guide 21-1:2005*, дефиниција 3.11).

4. Степени усаглашености

4.1 Уопштено

Да би се однос између *BAS* стандарда насталог преузимањем и одговарајућег преузетог међународног или европског стандарда могао одмах установити, треба одредити и означити њихов степен усаглашености.

Одређивање степена усаглашености мора се провести поређењем од тачке до тачке и мора се обухватити и подручје примјене и садржај стандарда да би се открила сва одступања.

4.2 Основни степени усаглашености

У складу с *ISO/IEC* и *CEN/CENELEC* документима утврђена су три основна степена усаглашености стандарда: **идентичан, модификован и нееквивалентан.**

4.2.1 Идентичан степен усаглашености

BAS стандард је **идентичан** с међународним или европским стандардом под сљедећим условима:

- a) *BAS* стандард је идентичан у техничком садржају, структури и начину изражавања (или је идентичан превод), или
- b) *BAS* стандард је идентичан у техничком садржају, мада садржи сљедеће мање редакцијске измјене:
 - замјена тачке (.) зарезом (,) као знаком за децимално мјесто,
 - исправка грешке (нпр. словне грешке) или промјене код означавања странице,
 - изостављање једног или више језика код вишејезичног међународног или европског издања,
 - укључивање међународних или европских амандмана и техничких корекција издатих на међународни или европски стандард,
 - замјена израза ”овај међународни или европски стандард” за „овај босанскохерцеговачки стандард”;
 - укључивање информативног текста у *BAS* стандард (нпр. информативних додатака који не доводе до промјене одредаба међународног или европског стандарда, не допуњују их или их

не бришу). Примјери информативног текста имају савјетодаван карактер за корисника, упуте за обуку или приједлог облика образаца или извјештаја,

- брисање уводног материјала међународног стандарда и изостављање насловне странице међународног стандарда,¹⁾
- измјена у начину изражавања како је дефинисано у 3.18.

Под овим је условима „принцип узајамности” („принцип *vice versa*”) задовољен.

НАПОМЕНА Промјене у слогу документа (нпр. у односу на означавање страница, врсту слова и величину слова итд.), посебно у електронској обради, немају утицај на степен усаглашености.

Кад се преузимају међународни или европски стандарди препоручује се **идентичан степен усаглашености** односно да *BAS* стандард буде идентичан с преузетим стандардом јер обезбјеђује уклањање техничких баријера - олакшавање трговине и не доводи до неприхватљивости између два регионална или национална стандарда.

4.2.2 Модификован степен усаглашености

BAS стандард је **модификован** у односу на међународни стандард ако садржи допуштена техничка одступања и ако су задовољени сљедећи услови:

- да су та настала техничка одступања препознатљива (наведена, обиљежена и објашњена),
- да *BAS* стандард одражава структуру међународног стандарда.

НАПОМЕНА Дозвољава се промјена структуре само ако се могу једноставно упоредити садржај и структура оба стандарда.

Због транспарентности и сљедивости препоручује се да један *BAS* стандард преузима један међународни стандард. Због неких околности може се одлучити да се преузме неколико међународних стандарда једним *BAS* стандардом. Међутим, то је препоручено само под условом да је кориснику омогућено једноставно поређење садржаја, а остварује се пописом који наводи и објашњава одступања.

Дозвољене измјене дате под б) за степен усаглашености идентичан може да садржи и модификовани стандард.

Модификовани стандард може укључити сљедеће случајеве:

- а)** „*BAS* стандард садржи мање”-

у *BAS* стандарду врши се избор у односу на међународни стандард, садржи мање захтјеве, итд.,

- б)** „*BAS* стандард садржи више у односу на међународни стандард”-

у *BAS* стандард се додају неки аспекти или врсте, садржи веће захтјеве, укључује додатна испитивања, итд.,

- в)** „*BAS* стандард мијења дио међународног стандарда”-

дио садржаја је идентичан, али оба, и *BAS* и међународни стандард, садрже неке захтјеве који се разликују,

- д)** „*BAS* стандард допушта алтернативни избор”-

BAS стандард допушта одредбу истог статуса која се може користити као алтернатива одредби датој у међународном стандарду.

¹⁾ Не односи се на европски стандард.

НАПОМЕНА *BAS* стандард може укључити међународни стандард у потпуности и може садржавати додатне техничке одредбе које нису дио међународног стандарда. У овом случају степен усаглашености у односу на међународни стандард „модификован” или „нееквивалентан” у зависности је од тога **да ли су или не разлике јасно обиљежене, а техничка одступања наведена и објашњена**, мада дио који садржи укључени међународни стандард није био предмет модификације.

Кад се преузима *CENELEC* хармонизовани документ *HD* може имати привремено модификован степен усаглашености. То је случај кад се мора додати привремено национално одступање техничког карактера (нпр. Б-одступање) због посебних техничких захтјева. У том случају преузети хармонизовани документ је модификован и у националном предговору мора се тачно навести одређено вријеме важења таквог захтјева.

Ако код преузимања европског стандарда има потребе за одступањем од садржаја европског стандарда, тј. ако је потребно урадити А-одступање или Б-одступање, мора се од одговарајуће организације за стандардизацију затражити одобрење.

Одобрење за А-одступање (случај кад национални пропис одступа од *EN* стандарда) треба затражити у што је могуће ранијој фази израде *EN* стандарда.

Кад су у питању посебни национални услови који се не могу промијенити чак ни у дужем периоду (нпр. климатски услови), потребно је тражити одобрење, ако њихово укључивање у *EN* стандард није могуће.

Модификован степен усаглашености не испуњава „принцип узајамности” („принцип *vice versa*”).

4.2.3 Нееквивалентан степен усаглашености

BAS стандард је **нееквивалентан** у односу на **међународни или европски стандард** ако постоје измјене у техничком садржају и структури, и ако те измјене нису јасно наведене, обиљежене и објашњене.

Ово укључује и случај кад у *BAS* стандарду остаје мањина међународних или европских одредаба по броју и важности.

НАПОМЕНА *BAS* стандард с овим степеном усаглашености не сматра се преузетим стандардом.

5. Методе преузимања међународних и европских стандарда

5.1 Уопштено

5.1.1 Ова тачка описује методе за преузимање међународних или европских стандарда. Препоручене методе дате су у 5.1.2.

Ако за одређени предмет нема одговарајућег међународног или европског стандарда, може се преузети стандард другог националног тијела за стандардизацију с којим постоји склопљен одговарајући уговор.

Придружени или пуноправни члан европских организација за стандардизацију *CEN* и *CENELEC* има обавезу преузимања свих европских стандарда тих организација као националних стандарда и обавезу истовременог повлачења постојећих конфликтних националних стандарда. Ако је преузет европски стандард на националном нивоу, онда се не може преузимати међународни стандард.

НАПОМЕНА 1 Институт, као придружени члан европских организација за стандардизацију *CEN* и *CENELEC*, преузео је обавезу прихватања свих европских стандарда тих организација као *BAS* стандарде и обавезу истовременог повлачења постојећих конфликтних *BAS* стандарда.

Правила за преузимање:

1) **европски стандард** може се преузети на националном нивоу само са степеном усаглашености **идентичан** (види 4.2.1), односно преузимају се само као идентични стандарди у техничком садржају и структури и начину изражавања уз обавезно придржавање правила датих у препорученим методама за преузимање,

2) **европски хармонизовани документ** може се преузети с **идентичним** степеном усаглашености, а и са степеном усаглашености **модификован**, због посебних техничких захтјева садржаних у нормативном додатку о националном одступању (Б-одступања од европског хармонизованог документа), дозвољених за једно одређено вријеме,

3) **међународни стандард** сматра се преузетим ако је национални стандард **идентичан** (види 4.2.1) или **модификован** (види 4.2.2) у односу на међународни стандард.

НАПОМЕНА 2 Процедура рада на стандардима која се слиједи при преузимању стандарда, дата је у *BAS U 8.5-03*.

5.1.2 У складу с *ISO/IEC Guide 21-1:2005*, и *CEN/CENELEC Internal Regulations – Part 3:2011*, међународни или европски стандарди преузимају се у систем босанскохерцеговачке стандардизације сљедећим методама:

- проглашавања (*pr*),

- корица (*ko*),

- превода (*pv*).

НАПОМЕНА Процедура рада на стандарду који се преузима методом превода, дата је у *BAS U 8.5-03*, Упутству за лекторисање докумената и Упутству за техничку обраду стандарда.

5.1.3 Одлуку о методи преузимања међународног или европског стандарда доноси Институт на основу приједлога *BAS/TC-а* (види *BAS U 8.5-03*).

5.1.4 Ако у *BAS* стандарду нема потребе за техничким одступањима или редакцијским измјенама, било која од препоручених метода преузимања може се примијенити.

5.1.5 Ако су у *BAS* стандарду техничка одступања и/или редакцијске измјене неизбјежни, користи се метода превода или метода корице.

5.1.6 *BAS* стандард који је неком од метода преузети међународни или европски стандард мора да има јасно наведене сљедеће податке о међународном или европском стандарду: ознаку преузетог стандарда, годину издања, степен усаглашености и назив на енглеском или другом језику изворног документа те изјаву о преузимању. При преузимању стандарда методом корица или методом превода, подаци о преузетом стандарду и подаци о *BAS* стандарду налазе се на истакнутном мјесту на корицама стандарда.

5.1.7 Кад се преузима међународни или европски стандард, сви постојећи амандмани и техничке корекције дате на међународни или европски стандард морају се преузети или укључити у *BAS* стандард зависно од методе преузимања.

НАПОМЕНА Међународне или европске амандмане и техничке корекције публиковане после преузимања међународног или европског стандарда треба преузети што је могуће прије.

5.2 Метода проглашавања

5.2.1 Метода проглашавања је најједноставнија метода преузимања, јер не захтијева прештампавање текста међународног или европског стандарда. Примјењује се ако постоји потреба за примјеном одређеног међународног или европског стандарда, а нема могућности ни потребе да се у кратком року преузме методама описаним у **5.3** и **5.4**.

5.2.2 Одлуком директора Института, а на приједлог BAS/TC-а (види *BAS U 8.5-03*), међународни или европски стандард на енглеском или другом језику изворног документа добија статус *BAS* стандарда.

5.2.3 Да је међународни или европски стандард проглашавањем добио статус *BAS* стандарда објављује се у Гласнику Института и на веб-страници Института. Обавијест о проглашавању мора да укључи сљедеће податке:

- ознаку, годину издања и назив међународног или европског стандарда (ознака с годином издања и степен усаглашености мора се дати унутар заграде непосредно иза и као дио назива),
- изјаву да стандард који се преузима има статус *BAS* стандарда,
- ознаку и назив *BAS* стандарда (назив *BAS* стандарда остаје непромијењен), и
- датум од којег је признат статус преузетог стандарда.

5.2.4 Обавјештењу о проглашавању придружује се преузети стандард, како би се могло установити да је исти преузет у систем босанскохерцеговачке стандардизације.

5.3 Метода корице

5.3.1 Метода корице подразумијева преузимање међународног или европског стандарда (укључујући амандмане или техничке корекције) и његово публикавање с *BAS* корицама. Међународни или европски стандард објављује с ознаком *BAS* стандарда (види тачку 9) и на тај начин преузети међународни или европски стандард постаје препознатљив дио босанскохерцеговачке стандардизације ако је успостављен идентичан или модификован степен усаглашености.

5.3.2 Метода корице придружује *BAS* корицама преузети међународни или европски стандард на енглеском језику или другом језику изворног документа с референтним националним бројем документа на свакој страници националне имплементације.

5.3.3 Елементи *BAS* корица су:

- насловна страна *BAS* стандарда према *BAS U 8.5-02* на коју се уписује национална изјава о преузимању,
- национални предговор (види 5.5),
- национални додаци налазе се иза текста преузетог стандарда (види *BAS U 8.5-02*, 6.3.5). Национални додаци дају се за представљање информација и инструкција које се односе на стандард. Ако је *BAS* стандард модификован у односу на преузети стандард, тада се модификације не укључују у текст стандарда. У овом случају у националном додатку наведу се сва техничка одступања или редакцијске измјене с објашњењима и упућивањима на одређене тачке, табеле, слике, итд. у преузетом стандарду.

5.3.4 Одлуку о одобравању и објављивању међународног или европског стандарда методом корице доноси директор Института на приједлог техничког комитета.

5.4 Метода превода (са или без прештампавања оригинала)

5.4.1 Кад је *BAS* стандард превод међународног или европског стандарда, и има ознаку *BAS*, тада преузети међународни или европски стандард постаје препознатљив дио босанскохерцеговачке стандардизације.

5.4.2 *BAS* стандард који је превод међународног или европског стандарда може бити објављен у једнојезичном или вишејезичном издању. У оба случаја *BAS* стандард укључује елементе дате у 5.3.3.

5.4.3 Вишејезична издања *BAS* стандарда садрже текст стандарда на једном или више службених језика међународне или европске организације за стандардизацију и текст стандарда на једном или више службених језика у БиХ. У том случају текст на једном или више службених језика у БиХ налази се уз лијеву маргину.

5.4.4 У предговору *BAS* стандарда треба се навести информација који је језик служио као основ при преводу међународног или европског стандарда и који је језик оригиналног међународног или европског стандарда мјеродаван у случају спора.

НАПОМЕНА Документи се према правилу преводе с енглеског језика, ако нема друкчијег образложеног захтјева и/или одлуке.

5.4.5 Ако је *BAS* стандард превод међународног или европског стандарда и ако је означен с „идентичан”, тада се усаглашеност с међународним или европским стандардом сматра усаглашеношћу превода. „Принцип узајамности” је испуњен.

5.4.6 Ако је *BAS* стандард превод међународног или европског стандарда и садржи техничка одступања или редакцијске измјене урађене у односу на међународни или европски стандард, информација о постојећим одступањима мора се дати у националном предговору, а објашњење постојећих одступања може бити или у националном предговору или у националном додатку (види тачку 6). Степен усаглашености зависи од техничких одступања или редакцијских измјена (види тачку 4). „Принцип узајамности” није испуњен.

5.4.7 Редослијед излагања и означавање тачака, табела, слика и додатака остаје исти као у међународном или европском стандарду.

Националне фусноте на дну странице нису допуштене у три службене верзије европског стандарда, али се могу укључити испод текста превода на национални језик.

Референтни национални број документа ставља се на свакој страници националне имплементације.

НАПОМЕНА Референтни број документа чини ознака документа уз додавање године и ознаке језика издања. При томе се ознака документа одваја од године издања знаком двије тачке (:). Ознака(е) језика исписује(у) се малим словима и смјештена(е) је(су) између заграда. Код вишејезичних издања ознаке језика међусобно се одвајају зарезом.

Словна ознака језика у референтном броју мора бити у складу са стандардом *ISO 639-1*.

5.4.8 При преводу насловне стране европског стандарда сва обавјештења која су дата на три службена језика европског стандарда остају непромијењена у обликовању и садржају, а то су: ознака „европског стандарда”, назив стандарда и назив установе која је издала стандард. Превод наведених обавјештења на једном или више службених језика у Босни и Херцеговини мора бити смјештен изнад обавјештења на службеним језицима европског стандарда.

НАПОМЕНА Земље чланице *CEN/CENELEC* морају бити наведене абецедним редом језика на који се преводи.

5.4.9 Ако је *BAS* стандард превод европског стандарда који је настао преузимањем међународног стандарда или другог документа с могућим заједничким модификацијама и европским додацима чланице *CEN/CENELEC* морају објавити сређени текст европског стандарда на свом језику поштујући сљедећа правила:

- за насловну страницу (види 5.4.8),
- на другој страници је предговор европског стандарда с датумом имплементације европског стандарда,
- на трећој страници: садржај, ако постоји, (измијењен на одговарајући начин), затим текст међународног стандарда (може без међународног предговора),
- у текст европског стандарда морају се унијети заједничке модификације, ако их има, умјесто текста међународног стандарда. Та заједничка модификација мора се означити вертикалном линијом на лијевој маргини уз текст.

Национални стандард може затим укључити национални информативни додаток у којем се понављају измијењени дијелови изворног текста међународног стандарда.

5.4.10 При преводу стандарда користити преводе за глаголске облике - употребу модалних глагола (види додатак А) .

Додатак А даје, у првој колони у свакој табели, глаголски облик који се мора употребљавати за изражавање поједине врсте одредаба. Еквивалентни изрази дати у другој колони употребљавају се само у изузетним случајевима кад се облик дат у првој колони не може употребљавати из језичких разлога.

5.4.11 Одлуку о одобравању и објављивању међународних или европских стандарда методом превода доноси директор Института на приједлог *BAS/TC*-а.

5.5 Национални предговор

5.5.1 Национални предговор даје се у циљу лакшег увођења међународног или европског стандарда у систем босанскохерцеговачке стандардизације. Национални предговор је на једном од службених језика/службеним језицима у Босни и Херцеговина (бс-босански, хр-хрватски и ср-српски, види *ISO 639-1*), а претходи му наслов „Национални предговор“ и садржи сљедеће основне информације :

- ознака, година издања и назив *BAS* стандарда,
- ко је донио Одлуку и број и датум Одлуке којом је *BAS* стандард одобрен,
- степен усаглашености с изворним стандардом (*EN*; *ISO*; *IEC*),
- ознака, година издања и назив изворног стандарда на енглеском језику или другом језику изворног документа,
- изјава да међународни или европски стандард има статус *BAS* стандарда,
- подаци о повлачењу једног или више *BAS* стандарда објављивањем новог *BAS* стандарда,
- радно тијело Института које је припремило *BAS* стандард (нпр. технички комитет: ознака и назив),
- информација о томе да је стандард настао превођењем међународног или европског стандарда и о језику који је служио као основ при преводу,
- у случају спора, који је језик мјеродаван,
- информације о цитираним стандардима и другим документима гдје се даје листа само оних националних докумената који су идентични са страним документима цитираним у тачки „Нормативне референце“ или, ако је та тачка изостављена, са страним нормативним документима цитираним у тексту стандарда. За датиране референце даје се веза националног документа са цитираним издањем страног документа. За недатиране референце даје се веза с важећим издањем страног документа у тренутку објављивања националног документа који се на њега позива,
- информација о повезаним *BAS* стандардима гдје се даје листа, нпр., *BAS* стандарда који се наводе у библиографији, а истовремено је усвојена као *BAS*. За датиране референце даје се веза националног документа са цитираним издањем страног документа. За недатиране референце даје се веза с важећим издањем страног документа у тренутку објављивања националног документа који се на њега позива,
- подаци о учешћу у развоју међународног стандарда, ако је таквог учешћа било,
- објашњења уз текст стандарда (нпр. ако неким варијантама из међународног или европског стандарда треба дати предност),
- подаци о редакцијским измјенама и техничким одступањима, ако их има, с упућивањем гдје су наведена и објашњена, и како су обилежена кад се користи метода превода (види тачку б),
- обавјештење о националном додатку,
- корисна упутства за примјену преузетог међународног или европског стандарда.

5.6 Национални додаци

Кад преузимамо међународне или европске стандарде дозвољени су национални додаци који могу бити информативни (нпр. попис А-одступања, редакцијске измјене итд) или нормативни (нпр. Б-одступања). Користе се за давање обавјештења о националним условима, тј. за потпуни попис одступања (посебни национални услови, захтјеви у националним прописима, редакцијске измјене и техничка одступања) заједно с њиховим образложењем. Напомена о постојању националних додатака даје се у националном садржају или националном предговору.

6. Укључивање и обиљежавање техничких одступања и редакцијских измјена у BAS стандард

6.1 Кад се међународни стандард преузима методом превода с одређеним техничким одступањима или редакцијским измјенама, исте треба укључити у текст *BAS* стандарда. Одступања се морају јасно истаћи обиљежавањем једном вертикалном линијом (I) на лијевој маргини уз текст, како би се могло видјети да тај дио текста није текст међународног стандарда.

6.2 Информација да су у *BAS* стандарду урађена техничка одступања или редакцијске измјене даје се у националном предговору (види 5.5.1). Попис урађених техничких одступања или редакцијских измјена с наводима, објашњењима и упућивањима на одређене тачке, табеле, слике, итд. у међународном стандарду може бити:

- a) у националном предговору за мали број насталих техничких одступања и/или редакцијских измјена,
- b) или у посебном националном додатку иза текста *BAS* стандарда, и то нормативна у нормативном додатку, а информативна у информативном додатку.

7. Укључивање и обиљежавање међународних и европских амандмана и техничких корекција у *BAS* стандарду

7.1 Кад се преузима међународни или европски стандард, морају се преузети сви постојећи амандмани и/или техничке корекције дате на тај стандард. Зависно од методе преузимања, они се могу прогласити или укључити у текст стандарда или дати као нормативни додаток на крају документа.

7.2 Кад се амандмани и техничке корекције на међународни или европски стандард укључују у текст *BAS* стандарда, измијењени текст треба да се обиљежи дуплом вертикалном линијом (II) на лијевој маргини да би се разликовао од националних одступања (види 6.1).

7.3 Информација да су амандман или техничка корекција укључени у преузети стандард даје се у табели која је на полеђини насловне стране *BAS* стандарда, у националном предговору и на насловној страни европског стандарда.

7.4 При укључивању међународних или европских амандмана у текст *BAS* стандарда, бројеви и наслови сваке тачке, слике, табеле итд. који се бришу амандманом требају бити задржани додавањем сљедећег текста у загради :

„(брисано амандманом)”.

Овај се текст укључује на исти начин и у садржај.

Предговор амандмана треба бити укључен насловом „Предговор амандмана (број)”, послјије предговора стандарда на који је дат амандман.

8. Упућивање на међународне и европске стандарде и друге нормативне документе у *BAS* стандарду

8.1 Ако преузети међународни или европски стандард упућује на међународне или европске стандарде и друге нормативне документе, упућивања треба да остану непромијењена унутар текста, без обзира на валидност у босанскохерцеговачкој стандардизацији или на њихов статус као *BAS* стандард. Да би се обезбиједила **идентичност** и валидност стандарда који се преузима, технички комитет одговоран за *BAS* стандард треба преиспитати све наведене стандарде (*ISO*; *IEC*; *EN*) на које се упућује и њима одговарајуће *BAS* стандарде.

НАПОМЕНА 1 Ове препоруке се не односе на упућивања дата само за информацију, мада се могу примијенити.

НАПОМЕНА 2 Називи *ISO/IEC/EN* стандарда или других нормативних докумената на које се упућује унутар текста стандарда, не превод се (остају на енглеском језику).

8.2 У случају кад се у *BAS* стандарду умјесто на међународни или европски стандард упућује на стандард или други документ који није идентичан међународном или европском стандарду, сматра се да тај *BAS* стандард (с којег се упућује) садржи техничко одступање и због тога је његов степен усаглашености „**модификован**”.

8.3 Кад су стандарди или други нормативни документи на које се упућује у међународном или европском стандарду замијењени или преузети, информација се може дати у националном додатку навођењем ознаке, године издања и назива *BAS* стандарда те ознаке, године издања међународног или европског стандарда и степена усаглашености.

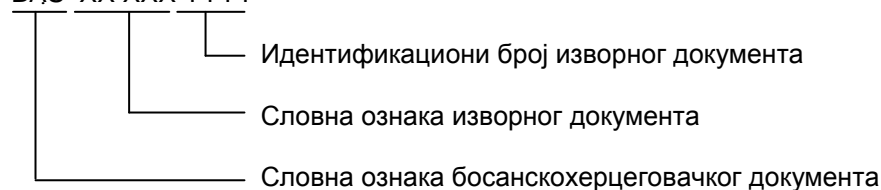
9. Означивање и датирање *BAS* стандарда који су преузети међународни или европски стандарди

9.1 Означивање

Да је *BAS* стандард преузети међународни или европски стандард (види 4.2.1 и 4.2.2) треба да је кориснику уочљиво из ознаке документа, без провјере његова садржаја.

Ознака *BAS* стандарда, који је настао преузимањем, комбинација је ознаке утврђене за босанскохерцеговачке стандарде (види *BAS U 8.5-01*) и ознаке изворног документа (примјењује се „једноредно означивање”).

BAS XX XXX YYYY

гдје је:

BA - словна ознака за Босну и Херцеговину, према *ISO 3166-1*,

S - ознака за стандард,

XX XXX - словна ознака изворног документа; (*ISO*, *IEC* и *EN*), или њихова комбинација и *HD* за *GENELEC* документ,

YYYY – идентификациони број изворног документа.

9.2 Датирање

Стандард треба датирати због транспарентности преузимања и циклуса ревизије стандарда.

Датирање се врши тако да се ознаци BAS стандарда дода година издања, односно датум преузимања међународног или европског стандарда у систем босанскохерцеговачке стандардизације.

BAS XX XXX YYYY:година издања босанскохерцеговачког стандарда

Информација о датуму издања међународног или европског стандарда мора се дати што је могуће ближе ознаци BAS стандарда, нпр. на насловној страни.

9.3 Примјери за означавање и датирање

9.3.1 За насловну страну стандарда користи се облик ознаке (види *BAS U 8.5-02*)

BAS
XX XXX YYYY
мјесец, година издања

9.3.2 У свим осталим случајевима користи се облик:

BAS XX XXX YYYY:година издања босанскохерцеговачког стандарда.

10. Означавање степена усаглашености

10.1 Уопштено

За означавање степена усаглашености између националног и међународног или европског стандарда може се користити назив степена усаглашености или скраћеница, види табелу 1.

Табела 1 - Степени усаглашености и њихове скраћенице

Степен усаглашености	Опис	Скраћеница
идентичан	<p>Национални је стандард идентичан међународном или европском стандарду ако је:</p> <p>а) национални стандард идентичан у техничком садржају, структури и начину излагања, или</p> <p>б) национални стандард идентичан у техничком садржају, премда може да садржи минималне редакцијске измјене дате у 4.2.1 б).</p> <p>„Принцип узајамности” јесте испуњен.</p>	IDT
модификован	<p>Национални је стандард модификован у односу на међународни стандард под сљедећим условима:</p> <ul style="list-style-type: none"> – да су настала техничка одступања препознатљива (наведена, обилежена и објашњена), – да национални стандард одражава структуру међународног стандарда. <p>НАПОМЕНА 1 Дозвољава се промјена структуре само ако се могу једноставно упоредити садржај и структура оба стандарда. Модификован стандард, такође, може да укључује измјене дозвољене под идентичном усаглашеношћу.</p> <p>НАПОМЕНА 2 За европски стандард види 5.1.1</p> <p>„Принцип узајамности” није испуњен.</p>	MOD
нееквивалентан	<p>Национални је стандард нееквивалентан међународном или европском стандарду ако постоје измјене у техничком садржају и структури, и ако те измјене нису јасно наведене, обилежене и објашњене.</p> <p>Усаглашеност између националног и међународног стандарда није јасно видљива.</p> <p>НАПОМЕНА Овај степен усаглашености не подразумијева преузимање.</p>	NEQ

10.2 Означавање степена усаглашености BAS стандарда

У складу с табелом 1, степен усаглашености BAS стандарда и преузетог међународног или европског стандарда означава се скраћеницом коју треба навести у загради с ознаком и годином издања међународног или европског стандарда, а иза ознаке, године издања и назива BAS стандарда.

BAS XX XXX YYYY: година издања босанскохерцеговачког стандарда, назив BAS стандарда (XX XXX YYYY: година издања међународног/европског стандарда, скраћеница за степен усаглашености)

ПРИМЈЕР 1

BAS EN ISO 50001:2015, *Системи енергетског управљања – Захтјеви с упутством за коришћење* (EN ISO 50001:2011, IDT; ISO 50001:2011, IDT)

Ако се назив BAS стандарда, који је резултат превода, због конзистентности с постојећим BAS стандардима разликује од назива преузетог међународног или европског стандарда, тада треба дописати у загради, поред ознаке и године издања, и назив међународног или европског стандарда на енглеском језику или другом језику изворног документа.

10.3 Означавање степена усаглашености BAS стандарда у прегледима, каталозима, базама података и слично

Да би усаглашеност преузетог стандарда била уочљива и јасна у прегледима, каталозима, базама података и слично, потребно је уз ознаку BAS стандарда додати годину издања, редни број издања, ознаку методе преузимања, ознаку језика BAS стандарда, назив BAS стандарда на једном од службених језика/службеним језицима у Босни и Херцеговини и енглеском језику или другом језику изворног документа, ознаку и годину издања међународног или европског стандарда и степен усаглашености с међународним или европским стандардом на сљедећи начин:

BAS XX XXX YYYY: година издања (број изд.) (метода преузимања) (језик) (број страна)

Назив на једном од службених језика/на службеним језицима у Босни и Херцеговини (XX XXX YYYY: година издања, скраћеница за степен усаглашености)

Назив на језику изворног документа (НН ННН: година издања, скраћеница за степен усаглашености)

ПРИМЈЕР 1

BAS EN 1594:2004 (1. изд.) (ко) (бс, ен) (100 стр.)

Системи снабдијевања гасом - Цјевоводи с максималним радним притиском изнад 16 бар - Функционални захтјеви (EN 1594:2000, IDT)

Gas supply systems - Pipelines for maximum operating pressure over 16 bar - Functional requirements (EN 1594:2000, IDT)

ПРИМЈЕР 2

BAS EN 12899-1:2013 (3.изд.) (пв) (бс) (хр) (ср)¹⁾ (59 стр.)

Фиксни, вертикални саобраћајни знакови на путевима - Део 1: Фиксни знакови (EN 12899-1:2007, IDT)

Fixed, vertical road traffic signs - Part 1: Fixed signs (EN 12899-1:2007, IDT)

¹⁾ Свака верзија је посебно публикована.

11. Преузимање других докумената међународних и европских организација за стандардизацију

11.1 Како би задовољиле различите захтјеве и потребе својих партнера и корисника стандарда, међународне и европске организације за стандардизацију припремају и објављују и друге документе (*TS* - техничке спецификације, *Guide* - водиче, *TR* - техничке извјештаје, *CR* - извјештаје комитета, итд).

11.2 *BAS* технички комитети могу предложити преузимање наведених докумената који нису стандарди.

11.3 Међународни или европски документи који нису стандарди преузимају се као *BAS* документи исте врсте, тј. као документи који нису стандарди.

11.4 Преузимање других међународних или европских докумената врши се на исти начин као преузимање међународних или европских стандарда.

Означавање тако преузетих докумената идентично је као за стандарде (види тачке 9 и 10) .

Одлуку о преузимању докумената међународних и европских организација доноси директор Института на основу приједлога одговарајућег *BAS/TC*-а (види *BAS U 8.5-03*).

12. Завршне одредбе

12.1 Престанак важења ранијег упутства

Ступањем на снагу овог упутства престаје да важи *BAS УПУТСТВО 5* из 2009. године.

12.2 Ступање на снагу

Ово упутство ступа на снагу даном доношења, а примјењиваће се од 14. 03. 2016. године.

Директор

Александар Цинцар

BASо преузимању међународних и европских стандарда
и других докумената који нису стандарди

BAS U 8.5-04:2016

BAS УПУТСТВО

Издање 2 (ср)

Додатак А (Нормативан)
Глаголски облици – употреба глаголских облика

Табела А.1 - Захтјев

Глаголски облик	Еквивалентни изрази за употребу у изузетним случајевима (види тачку 5.4.10)	Verb form	Equivalent expressions for use in exceptional cases (see 5.4.10)	Forme verbale	Expressions équivalentes pour utilisation exceptionnelle (voir 5.4.10)	Verbform	Gleichbedeutende Ausdrücke für die Anwendung in Ausnahmefällen (siehe 5.4.10)
мора	тражи се... захтијева се да... има да... дозвољено је само... неопходно је да...	shall	is to is required to it is required that has to only ... is permitted it is necessary	doit	est à il faut que est tenu de seul est permis n'est ... que il est nécessaire de	muss	ist zu ist erforderlich es ist erforderlich, daß hat zu lediglich ... zulässig es ist notwendig
не смије	није дозвољено [прихватљиво] [допуштено] не дозвољава се... забрањено је... не смије се да...	shall not	is not allowed [permitted] [acceptable] [permissible] is required to be not is required that... be not is not to be	ne doit pas	il n'est pas admis il est interdit de n'est pas il faut éviter de il ne faut pas est tenu de s'abstenir de	darf nicht	es ist nicht zulässig [erlaubt] [gestattet] es ist unzulässig es ist nicht zu es hat nicht zu
<p>У енглеском језику не смије се употребљавати „must“ као алтернатива за „shall“. (Тиме ће се избјећи забуна између захтјева стандарда и прописаних законских обавеза)</p> <p>У енглеском језику не смије се употребљавати „may not“ („не може“) умјесто „shall not“ („не смије“) за изражавање забране.</p> <p>За изражавање директних инструкција, нпр. инструкције које се односе на кораке које треба преузети у методи испитивања, у енглеском језику прикладније је користити императив (нпр. „Укључите магнетофон.“, <i>engl. „Switch on the recorder.“</i>)</p>							

Глаголски облици приказани у табели А.1 морају се употребљавати да се назначе захтјеви који се морају строго поштовати да би се постигла усаглашеност са документом и нису допуштена никаква одступање од њих.

Табела А.2 - Препорука

Глаголски облик	Еквивалентни изрази за употребу у изузетним случајевима (види тачку 5.4.10)	Verb form	Equivalent expressions for use in exceptional cases (see 5.4.10)	Forme verbale	Expressions équivalentes pour utilisation exceptionnelle (voir 5.4.10)	Verbform	Gleichbedeutende Ausdrücke für die Anwendung in Ausnahmefällen (siehe 5.4.10)
треба	препоручује се да... требало би...	should	it is recommended that ought to	il convient de	il est recommandé de il est recommandé de	solite	es wird empfohlen, daß ... ist in der Regel...
не треба	не препоручује се да... не би требало...	should not	it is not recommended that ought not to	il convient de ne pas	ne pas il n'y a généralement pas lieu	solite nicht	wird nicht empfohlen sollte vermieden werden
У француском се не смије у овом смислу користити „devrait“.							

Глаголски облици приказани у табели А.2 морају се употребљавати да се назначи да се између неколико могућности препоручује једна као посебно погодна, без спомињања или искључивања других, или да се неки начин рада препоручује, али се не захтијева обавезно, или да се некој могућности или начину рада даје мања важност (не препоручује се), али не забрањује.

Табела А.3 – Допуштање

Глаголски облик	Еквивалентни изрази за употребу у изузетним случајевима (види тачку 5.4.10)	Verb form	Equivalent expressions for use in exceptional cases (see 5.4.10)	Forme verbale	Expressions équivalentes pour utilisation exceptionnelle (voir 5.4.10)	Verbform	Gleichbedeutende Ausdrücke für die Anwendung in Ausnahmefällen (siehe 5.4.10)
смије	допуштено је дозвољава се допустиво је	may	is permitted is allowed is permissible	peut	il est admis de il est permis de	darf	ist zugelassen ist zulässig ... auch...
не мора	не захтијева се да... није неопходно...	need not	it is not required that no ... is required	peut ne pas etre	il n'est pas nécessaire de il est inutile de	braucht nicht	ist nicht erforderlich keine... nötig

У енглеском се у овом смислу не смије употребљавати „can“ („може“) умјесто „may“ („смије“).

У енглеском се у овом смислу не смије употребљавати „possible“ („могуће“) и „impossible“ („немогуће“).

НАПОМЕНА 1: „May“ значи дозвољавање изражено у документу, док се „can“ односи на способности корисника документа или на могућности које му се дају.

НАПОМЕНА 2: Француски глагол „pouvoir“ може означавати допуштење и могућност. Због јасноће је препоручена употреба других израза ако постоји опасност од неспоразума.

Глаголски облици приказани у табели А.3 морају се употребљавати да се назначе начини радње који су допуштени у оквирима одређеног документа.

Табела А.4 - Могућност и способност

Глаголски облик	Еквивалентни изрази за употребу у и изузетним случајевима (види тачку 5.4.10)	Verb form	Equivalent expressions for use in exceptional cases (see 5.4.10)	Forme verbale	Expressions équivalentes our utilisation exceptionnelle (voir 5.4.10)	Verbform	Gleichbedeutende Ausdrücke für die Anwendung in Ausnahmefällen (siehe 5.4.10)
може	бити способан да (за) ... постоји могућност да (за) ... могуће је да ...	can	be able to there is a possibility to it is possible to	peut	est susceptible de est capable de est apte à se prête à est en mesure de il est possible de	kann	vermag es ist möglich, daß läßt sich ...; in der Lage (sein) zu...
не може	не бити способан да (за) ... не постоји могућност да (за) ... немогуће је да ...	cannot	be unable to there is no possibility of it is not possible to	ne peut pas	n'est pas susceptible de n'est pas capable de ne se prête pas à n'est pas en mesure de il n'est pas possible de	solite nicht	vermag nicht es ist nicht möglich, daß ... läßt sich nicht...
НАПОМЕНА: Види напомену 1 и 2 у табели А.3.							

Глаголски облици приказани у табели А.4 употребљавају се за исказивање могућности и способности било материјалне, физичке или узрочне.

(Празан страница)

